

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนผ่านสภากาแฟในเขตเทศบาลตำบลปากนคร  
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช<sup>1</sup>

The political participation in the community of The Local coffeehouse forum in  
Pak Nakhon sub-district municipality, Mueang district,  
NakhonSrihammarat province

เอกลักษณ์ ช่อผูก<sup>2</sup>  
รศ.ดร.ปรัชญา ชูมณาเสียว<sup>3</sup>

### บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนผ่านสภากาแฟในเขตเทศบาลตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านรูปแบบและลักษณะ การรวมกลุ่มของคนในชุมชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชน และปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชน โดยใช้การศึกษาเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการศึกษาข้อมูลจากงานสารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ต่างๆ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยการลงภาคสนามเพื่อสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง เดือนตุลาคม 2563 โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สมาชิกสภากาแฟในเขตเทศบาลตำบลปากนคร จำนวน 7 คน โดยผู้ศึกษาวิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วัตถุประสงค์ของการศึกษา และในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นได้นำข้อมูลมาสรุปประเด็นที่สำคัญ และรายงานผลการศึกษาเชิงพรรณนา

### คำสำคัญ

สภากาแฟ  
<sup>1</sup>บทความเรียงจากการศึกษาอิสระเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนผ่านสภากาแฟในเขตเทศบาลตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ซึ่งได้ผ่านการสอบเรียบร้อยแล้ว โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รศ.ดร.ปรัชญา ชูมณาเสียว

<sup>2</sup>นักศึกษาระดับปริญญาโท โครงการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

## บทนำ

ตั้งแต่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ.2475 ถือได้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งถึงว่าเป็นระบอบปกครองที่ดีที่สุทธระบอบหนึ่งซึ่งทั่วโลกยอมรับกันในปัจจุบัน ซึ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตยมุ่งถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการที่จะเข้าร่วมกำหนดนโยบายต่างๆ อันเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนรวม รัฐบาลที่เกิดขึ้นในระบอบนี้จะเป็นเสมือนเครื่องมือที่ช่วยให้ประชาชนได้บรรลุจุดหมายปลายทางที่สำคัญ นั่นคือ ความผาสุกของประชาชนทั้งมวล

โดยที่การปกครองระบอบประชาธิปไตยคือ การปกครองที่เป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนตามคำกล่าวของอดีตประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น แห่งสหรัฐอเมริกา หลักการที่สำคัญยิ่งที่จะสามารถบรรลุเป้าหมายนี้ได้ก็คือ การยินยอมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง เพื่อเลือกตัวแทนเข้ามาใช้อำนาจอธิปไตยแทนตน บทบาทและหน้าที่ที่สำคัญอย่างยิ่งของสมาชิกในสังคมไทยก็คือการมีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งปัจจุบันประเทศไทยต้องประสบปัญหาด้านนี้อยู่มาก โดยเฉพาะคนไทยตามชนบทมักขาดความกระตือรือร้นและประสบกับปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาการทางการเมืองไม่ว่าในแง่ของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่จะเข้าร่วมกำหนดนโยบายการเมืองเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรมตลอดถึงนโยบายด้านต่างๆอันเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนรวม

รัฐธรรมนูญ ที่เป็นกฎหมายสูงสุด กำหนดการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยได้บัญญัติรับรองสิทธิประชาชนทางการเมือง ในการเสนอแนะนโยบาย กำหนด รัฐบาลหน้าที่ต้องจัดให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เปิดรับฟังความเห็นจากประชาชน

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยถือเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตย เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นร่วมตัดสินใจต่อการเมืองการปกครองของประเทศ และที่สำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและควบคุมการทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติฝ่ายบริหาร และเจ้าหน้าที่

ภาครัฐได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมือง ยังเป็นทั้งเป้าหมายและกระบวนการทางการเมือง คือเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองประชาธิปไตย ทั้งนี้ เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งในระบอบประชาธิปไตย สังคมใดจะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงหรือต่ำพิจารณาได้จากระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยที่สังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ แสดงว่าสังคมนั้นมีความเป็นประชาธิปไตยต่ำถ้ามีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงแสดงว่าสังคมนั้นมีการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยสูง อีกทั้งการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นตัวบ่งบอกถึงอุดมการณ์เจตคติทางการเมืองของประชาชนในชาติได้อีกด้วย

การปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยประชาชนมีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศประชาธิปไตยได้มีการพัฒนาประชาธิปไตยทางตรงมาสู่ประชาธิปไตย แบบมีผู้แทนหรือที่เรียกกันว่าประชาธิปไตยทางอ้อม โดยประชาชนจะเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ในการตัดสินใจทางการเมืองจึงทำให้ประชาธิปไตยมีประสิทธิภาพทำให้คนเข้ามามีส่วนร่วมที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและมีบทบาทในชุมชน ซึ่งความจริงการเมืองของภาคประชาชนเกิดขึ้นมานานแล้ว เราจะเห็นได้ในสถานที่ต่างๆ ไป เช่น ร้านน้ำชาที่นอกจากจะเป็นสถานที่ดื่มน้ำชาแล้ว ยังเป็นสถานที่ของการพบปะ ชุมนุม และพูดคุยในประเด็นต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการเมืองที่สมาชิกแต่ละคนจะแสดงความคิดเห็นและวิเคราะห์เหตุการณ์ถึงปัญหาและการแก้ไขจากข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ มาร่วมแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันกับสมาชิกท่านอื่น โดยที่ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเต็มที่อย่างเท่าเทียมกัน สำหรับสมาชิกที่มีข้อมูลมากกว่าก็ได้เปรียบในการสนทนาในแต่ละครั้ง ส่วนสมาชิกที่มีข้อมูลน้อยก็จะรับฟังความคิดเห็นนั้นเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการเผยแพร่ และแลกเปลี่ยนสนทนากับสมาชิกท่านอื่นต่อไป

สิ่งที่เกิดขึ้นในวงสนทนานั้น แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาקהทำให้สถานที่แห่งนี้มักที่จะเรียกกันว่า “สภาקה” ที่สมาชิกมารวมตัวกันนั่งดื่มน้ำชาและพูดคุยกัน ถ้าพิจารณาให้ลึกแล้วประเด็นของการพูดคุยมักจะเป็นประโยชน์แก่กลุ่มพูดคุยนั้น และสามารถเป็นประโยชน์แก่สมาชิกของชุมชนและหมู่บ้าน ซึ่งถือได้ว่าสภาקהเป็นแหล่งความรู้อันสำคัญของชุมชนสำหรับสมาชิกที่นั้งอยู่ในร้านน้ำชาสามารถพูดได้ทุกอย่าง แม้สมาชิกบางคนในกลุ่มพูดคุยไม่ได้มีความรู้และไม่เคยสัมผัสกับสิ่งที่สนทนาโดยตรง แต่กับพูดในประเด็นต่างๆได้เช่น คนที่ไม่มีเงินสามารถพูดเรื่องธุรกิจได้ คนที่ไม่ได้เรียนหนังสืออ่านหนังสือไม่ได้สามารถบอกเล่าเหตุการณ์ต่างๆ ได้โดยเฉพาะ

การเมือง เศรษฐกิจ สังคม ที่ปรากฏตามหน้าหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ได้

ปัจจุบันเมื่อเราไปในหมู่บ้านหรือชุมชนไหนๆ ก็มักจะเห็นว่าทั้งตอนเช้า ตอนเย็น และกลางคืน ร้านน้ำชา กลายเป็นสถานที่หนึ่งที่เรียกกันว่า “สภากาแฟ” พื้นที่ทางสังคมแห่งการรวมตัวของผู้คนที่หลากหลายทั้งอาชีพ อายุ ศาสนา เพศ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากมาย เช่นเดียวกับชุมชนในเขตเทศบาลปากนครอำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช ประชาชนส่วนใหญ่มักจะใช้เวลาว่างหรือการพักผ่อน ผ่อนคลายกันที่ร้านน้ำชา โดยเฉพาะหลังเลิกงานหรือวันหยุดสมาชิกสภากาแฟมักจะมารวมตัวกันที่ร้านน้ำชา ซึ่งบางคนอาจจะเจาะจงเป็นร้านเฉพาะหรือร้านประจำและจะนัดพบปะกันระหว่างเพื่อนฝูง เช่น เพื่อนร่วมงาน เพื่อนสนิท เพื่อนสมัยเรียน หรือเพื่อนที่คุยกันถูกคอบานั่งดื่มน้ำชาพูดคุยกัน และการพบปะกันที่สถานที่แห่งนี้ ในแต่ละครั้งก็จะใช้เวลาไม่ต่ำกว่าครึ่งชั่วโมงหรือสมาชิกบางคนอยู่กันเป็นชั่วโมง ซึ่งแน่นอนว่าการพบปะจะทำให้เกิดการสนทนา การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันของสมาชิกย่อมเกิดประโยชน์ไม่มากนักน้อยดังนั้น ร้านน้ำชาหรือสภากาแฟ จึงเป็นพื้นที่หรือสถานที่แห่งหนึ่งที่สามารถสะท้อนถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนเมืองและชนบท ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งของคนที่ชอบมานั่งดื่มน้ำชา คือ มักจะเป็นคนที่มีความคิด กล้าพูด กล้าแสดงออก ทำให้ประเด็นที่พูดคุยและแลกเปลี่ยนกัน ตกผลึกกลายเป็นความรู้และข้อมูลที่สามารถเชื่อถือได้สาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ดีเช่นนี้ก็เพราะร้านน้ำชา หรือ สภากาแฟ เป็นพื้นที่ที่สมาชิกสร้างขึ้นมาเองด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยเห็นว่า หากเราสามารถนำประเด็นที่ศึกษา มาสนทนา พูดคุยและแลกเปลี่ยน ผ่านมุมมองของสภากาแฟอย่างที่ได้อธิบายมาแล้วนั้น น่าจะได้คำตอบที่เป็นความรู้ในการพัฒนาระบบการเมืองท้องถิ่นในอนาคตต่อไปได้

## วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษารูปแบบและลักษณะการรวมกลุ่มของคนในชุมชนผ่านสภากาแฟในเขตเทศบาลตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนผ่านสภากาแฟในเขตเทศบาลตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนผ่านสภากาแฟในเขตเทศบาลตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

## ขอบเขตการศึกษา

### 1. ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาร้านน้ำชาในเขตเทศบาลตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชจำนวน 4 ร้าน คือ ร้านป่าจิตร ร้านป่าวแดง ร้านหลวงทัย และร้านสาวปก

### 2. ขอบเขตประชากร

สมาชิกสภากาแฟได้แก่ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 7 คน การศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนผ่านสภากาแฟในเขตเทศบาลตำบลปาก นครอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยใช้สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

### 3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

.31 รูปแบบและลักษณะ การรวมกลุ่มของคนในชุมชน ผ่านสภากาแฟในเขตเทศบาลตำบลปากนครอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

.32 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนผ่านสภากาแฟในเขตเทศบาลตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยใช้ตัวชี้วัด 4 ตัว ประกอบด้วย การใช้สิทธิ์เลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การร่วมกิจกรรมของชุมชน และการติดต่อเป็นการเฉพาะ

.33 ปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนผ่านสภากาแฟในเขตเทศบาลตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยใช้หลักการ 3 ด้าน คือด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม ด้านจิตวิทยา และด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง

### 4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนผ่านสภากาแฟในเขตเทศบาลตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นระยะเวลา ตั้งแต่เดือน กันยายน ถึง ตุลาคม พ.ศ. 2563

## ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบรูปแบบและลักษณะการรวมกลุ่มของคนในชุมชนผ่านสภากาแฟในเขตเทศบาลตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ทำให้ทราบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนผ่านสภาภาพในเขตเทศบาลตำบลปากนครอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. ทำให้ทราบปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนผ่านสภาภาพในเขตเทศบาลตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

## **แนวความคิด ทฤษฎี**

### **แนวความคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ และลักษณะของการรวมกลุ่ม**

Karl W. Deutsch การรวมกลุ่ม หมายถึง การสร้างประชาคมที่มีความมั่นคง (Security Community) โดยการทำให้ผู้ที่อยู่ในประชาคมมีความรู้สึกว่ายู่ในประชาคมเดียวกัน และประชาคมนี้ประกอบด้วยสถาบันต่างๆ ทั้งที่เป็นสถาบันที่กำหนดจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ และสถาบันที่ไม่เป็นทางการ นอกจากนี้ภายในประชาคมยังมีประเพณีต่างๆ ที่ปฏิบัติติดต่อกันมานาน ประเพณีเหล่านี้มีทั้งประเพณีที่ทางการกำหนดขึ้น และที่ประชาชนยึดถือปฏิบัติต่อเนื่องกันมานาน สถาบันและประเพณีปฏิบัติเหล่านี้จะต้องแข็งแกร่งและครอบคลุมขอบเขตกว้างขวางพอที่จะควบคุมให้การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มสมาชิกเป็นไปอย่างสันติ

### **แนวความคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับทุนทางสังคม**

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำตัวชี้วัดทุนทางสังคม โดยในปี พ.ศ.2548 ได้มีการจัดทำ “รายงานโครงการการกำหนดดัชนีทุนทางสังคม” ซึ่งเป็นการจัดทำตัวชี้วัดโดยอิงกับบริบททางสังคม และวัฒนธรรมของไทย โคนในงานศึกษานี้จะยึดตัวชี้วัดของ สศช. เป็นตัวชี้วัดหลักในการศึกษาทุนทางสังคมในพื้นที่เป้าหมาย โดยจะมีการปรับเปลี่ยนในองค์ประกอบย่อยเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่

สศช. ได้ให้นิยามของทุนทางสังคมว่า “ทุนทางสังคม หมายถึง ลักษณะทางสังคม ที่ปัจเจกชนและองค์กรทางสังคม มีเครือข่าย มีความไว้วางใจ และมีบรรทัดฐานในการปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมเกื้อหนุน และร่วมในการดำเนินงานซึ่งกันและกัน ซึ่งก่อให้เกิดความสามารถในการปรับปรุงสภาวะสังคม องค์กร และตนเองให้บรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนดร่วมกัน” โดยจากนิยามดังกล่าว สศช. ได้ทำการแบ่งตัวชี้วัดเป็น 6 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่ 1 3 และ 5 วัดในมิติ เครือข่าย องค์ประกอบที่ 2 วัดในมิติของ ความไว้วางใจ องค์ประกอบที่ 4 และ 6 วัดในมิติของ บรรทัดฐาน โดยแต่ละองค์ประกอบมีประเด็นสำคัญที่ใช้ในการวัด ดังต่อไปนี้

1 องค์ประกอบของกลุ่มและเครือข่าย วัดจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิก ของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เช่นกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มอาชีพ มีกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มอาสาสมัคร ฯลฯ

2 องค์ประกอบด้านความไว้วางใจ และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน วัดระดับความไว้วางใจที่มีต่อบุคคล กลุ่มบุคคล หรือกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนเช่น ความไว้วางใจต่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ พัฒนาการ เจ้าหน้าที่องค์กรภาคเอกชน ทหาร ตำรวจ ครูที่อยู่ในพื้นที่ ๆ ฯลฯ และข้อคำถามที่วัดเรื่องการอุทิศตน เช่น ความคิดเห็นต่อความช่วยเหลือของคนส่วนใหญ่ในชุมชนในการให้ความร่วมมือโดยสละเงิน เป็นต้น

3 องค์ประกอบด้านกิจกรรมร่วม และความร่วมมือ จากจำนวนครั้งของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนในรอบปีที่ผ่านมาและความคิดเห็นต่อการร่วมแรงร่วมใจกันแก้ปัญหาของคนในชุมชน

4 องค์ประกอบด้านข่าวสารและการสื่อสาร วัดจากความถี่ในการรับข่าวสารจากช่องทางต่างๆ เช่น เสียงตามสายในหมู่บ้าน/ชุมชน วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

5 องค์ประกอบด้านการรวมกลุ่มทางสังคม และการผนวกเข้าร่วม วัดจากความแตกต่างของสมาชิกในชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านฐานะทางการเงิน ด้านฐานะทางสังคม ด้านการศึกษา ด้านการถือครองที่ดิน เป็นต้น

6 องค์ประกอบด้านการมีอำนาจ และกิจกรรมทางการเมือง วัดจากความสนใจกิจกรรมทางการเมือง เช่น ความคิดเห็นต่อการออกไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สาเหตุที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

**แนวความคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง**

#### **ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง**

การมีส่วนร่วมทางการเมือง ถือเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญ และเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจเพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม Verba, Nie และ Kim ได้จำแนกลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

**1. การใช้สิทธิเลือกตั้ง** เป็นกิจกรรมของบุคคลแต่ละคนในการเลือกตัวแทนของตนเข้าไปใช้อำนาจทางการเมือง และนับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการควบคุมรัฐบาล แต่การใช้สิทธิเลือกตั้งจะแตกต่างไปจากกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบอื่น ๆ ที่ต้องการความรู้สึกเริ่มเพียงเล็กน้อยและสังคมให้ผู้กำหนดโอกาสให้ เช่น 4 ปีต่อครั้ง ถือเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่เห็นได้ชัดที่สุด

2. การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เป็นกิจกรรมที่ยากขึ้นและต้องการความริเริ่มมากกว่าการเลือกตั้งทั้งยังเป็นกิจกรรมที่สามารถสื่อสารหรือชี้ให้เห็นถึงความนิยมของประชาชนเพราะผู้ร่วมรณรงค์จะมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับผู้สมัครเลือกตั้งอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น

3. การร่วมกิจกรรมของชุมชน เป็นกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กรทางสังคมที่พลเมืองร่วมกันดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในกรณีนี้ประชาชนจะร่วมมือกันเพื่อใช้สิทธิ์ต่อการดำเนินงานของรัฐ กิจกรรมในรูปแบบนี้เป็นไปอย่างมีเป้าหมายแน่นอนและมีอิทธิพลมาก

4. การติดต่อเป็นการเฉพาะ เป็นรูปแบบของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนแบบรายบุคคล ผู้ซึ่งไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เฉพาะตัวหรือของครอบครัว กิจกรรมรูปแบบนี้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลน้อยมาก

### ปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

Macrosky ได้อธิบายถึงลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือตัวแปร 3 ประการ คือ

1 ตัวแปรทางด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม หมายถึง สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ เชื้อชาติ ศาสนา และถิ่นที่อยู่อาศัย เป็นต้น

2 ตัวแปรทางด้านจิตวิทยา หมายถึง การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจะเป็นไปได้อยู่ที่ผลตอบแทนหรือรางวัล หรือเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองได้ เช่น ความต้องการมีอำนาจ ต้องการเกียรติยศและศักดิ์ศรีต้องการยกสถานะภาพของตนเองให้สูงขึ้น และต้องการการยอมรับจากสังคม ต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น

3 ตัวแปรทางด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง คือ ระบบพรรคการเมือง ลักษณะการรณรงค์หาเสียง และประเด็นการหาเสียงหรือปัญหาทางการเมือง ระบบการเมืองถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญ จะแสดงบทบาทที่สำคัญ ประการ คือ ประการแรกบทบาทที่แสดงออกในลักษณะของอารมณ์ 2 ความรู้สึก และจะมีความรู้สึกคัดค้านหรือต่อต้านคนที่อยู่ต่างพรรค โดยทั่วไปบุคคลยิ่งมีความรู้สึกผูกพันกับพรรคการเมืองมาก โอกาสที่จะทำให้บุคคลเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ประการที่สอง พรรคการเมืองจะแสดงบทบาทเป็นเครื่องมือ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายบางอย่างของการรณรงค์หาเสียง ความพยายามของพรรคการเมืองต่าง ๆ ในการชักจูงให้ประชาชนไปเลือกพรรคของตน

### ระเบียบวิธีวิจัย



## รูปแบบของการศึกษา

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนผ่านสภาภาพในเขตเทศบาลตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) เป็นแนวทางการศึกษาวิจัยโดยผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนผ่านสภาภาพในเขตเทศบาลตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยนำองค์ความรู้ดังกล่าวมากำหนดกรอบแนวคิด หรือประเด็นในการวิจัย ใช้วิธีในการดำเนินการดังนี้

## ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ สมาชิกสภาภาพในเขตเทศบาลตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผู้เข้าร่วมโต๊ะกาแพ้นั้นต้องมีบทบาทในการสนทนาด้วย
2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาเลือกวิธีการ โดยไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) โดยสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการเลือกตัวอย่าง จึงใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 7 คน

## ประเด็นที่ใช้ในการศึกษา

1. รูปแบบและลักษณะ การรวมกลุ่มของคนในชุมชนผ่านสภาภาพในเขตเทศบาลตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยใช้ตัวชี้วัด 3 ตัว คือ
  - เครือข่าย
  - ความไว้วางใจ
  - บรรทัดฐาน
2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนผ่านสภาภาพในเขตเทศบาลตำบลปากนครอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยใช้ตัวชี้วัด 4 ตัว คือ
  - การใช้สิทธิเลือกตั้ง
  - การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
  - การร่วมกิจกรรมของชุมชน
  - การติดต่อเป็นการเฉพาะ
3. ปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนผ่านสภาภาพในเขตเทศบาลตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยใช้หลักการ ด้าน 3 คือ

- ด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม
- ด้านจิตวิทยา
- ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง

## เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key Information)โดยกำหนดประเด็นคำถาม กำหนดรูปแบบสัมภาษณ์นำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา ก่อนไปปรับใช้จริงการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยไม่ใช่หลักความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) โดยสุ่มแบบเจาะจง(Purposive Sampling)ที่มีคำถามสามารถยืดหยุ่นได้ พร้อมทั้งจะปรับถ้อยคำให้สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลตามบริบท และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นขณะนั้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีสัมภาษณ์โดยการถามเหมือนกันทุกคน การสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น ตอน 2 ดังนี้ **ตอนที่ 1** ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

**ตอนที่ 2** แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น ส่วน 4

- ส่วนที่ 1 รูปแบบและลักษณะการรวมกลุ่มของคนในชุมชน
- ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชน
- ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชน
- ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

## การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ โดยการลงพื้นที่ด้วยตนเอง ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก คน 7 จุดบันทึกข้อมูล ตามคำบอกของผู้ถูกสัมภาษณ์ หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มารวบรวม จัดลำดับความสำคัญ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

## การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการทำการศึกษานี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การอธิบายข้อมูลใช้วิธีพรรณนา (Descriptive Analysis) เป็นการอธิบายและตีความ ให้เกิดความเข้าใจต่อข้อมูลที่ผู้วิจัยค้นพบมาโดยพรรณนาถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เมืองของชุมชนผ่านสภากาแฟในเขตเทศบาลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหัวข้อวิจัยที่เลือกมา

## สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อค้นพบที่สำคัญเกี่ยวกับรูปแบบและลักษณะการรวมกลุ่มของคนในชุมชนผ่านสภากาแฟในเขตเทศบาลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากการวิจัยรูปแบบและลักษณะการรวมกลุ่มของคนในชุมชนผ่านสภากาแฟในเขตเทศบาลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าโดยปกติแล้วการดำเนินชีวิตของคนในพื้นที่ จะมีการรวมตัวกันที่ “ร้านน้ำชาหรือร้านกาแฟ” เป็นสถานที่หนึ่งที่ชาวบ้านในพื้นที่มักจะมารวมตัวกันนั่งดื่มน้ำชา เพื่อการพักผ่อนและพบปะพูดคุยก่อนไปทำงานแต่ส่วนมากชาวบ้านนิยมนั่งดื่มน้ำชาในเวลากลางวัน เพราะเป็นช่วงเวลาแห่งการพักผ่อนก่อนไปทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **โอบอล ประภาวดี(2547)**ที่ได้ศึกษาพื้นที่ร้านน้ำชาเขตเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช พบว่าพื้นที่ร้านน้ำชาในเขตเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราชได้เข้ามามีบทบาทต่อวิถีชีวิตของผู้คนในเมืองมากขึ้น เมื่อพื้นที่สาธารณะเดิม เช่น วัด มัสยิด และสนามหน้าเมือง ตลอดจนประเพณีพิธีกรรม มหรสพ การละเล่น ในท้องถิ่นได้คลายบทบาทความสำคัญลงไป อันเนื่องมาจากการเมืองการปกครอง อุตุการณ์ในการสร้างรัฐชาติและการเร่งพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทั้งหมดนี้ส่งผลต่อความเชื่อให้ระบบความสัมพันธ์และการพึ่งพากันของคนในท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไป สังคมจึงได้สร้างพื้นที่สาธารณะใหม่ๆ ขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการในการปฏิสัมพันธ์กันมาทดแทนพื้นที่สาธารณะเดิม และหนึ่งในพื้นที่สาธารณะรูปแบบใหม่ที่เข้ามามีบทบาทนั้น คือ พื้นที่ร้านน้ำชา นอกจากนี้ร้านน้ำชายังถูกตั้งชื่อจากผู้นิยมดื่มน้ำชาว่า “สภากาแฟ” เพราะนอกจากการดื่มน้ำชาแล้ว ยังมีกิจกรรมพูดคุย การสนทนา ระหว่างกัน ในการลักษณะของการปะทะสังสรรค์การวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นที่คุยและในวงสนทนา เกิดกระบวนการสื่อสารที่มีทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร และสมาชิกแต่ละคนสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเต็มและเป็นกันเองซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชินกมล ทิพยกุล(2542)** ที่ได้ศึกษารูปแบบการสื่อสารในสภากาแฟของประชาชน ในจังหวัดตรัง พบว่า รูปแบบการสื่อสารในสภากาแฟประกอบด้วย บทบาทการเสวนา วิธีการเสวนา การโต้ตอบกันในวงเสวนา โดยผู้ร่วมวงเสวนากาแฟจะมีหลายบทบาททั้งบทบาทการเปิดประเด็น บทบาทการสนับสนุน บทบาทการโต้แย้ง และบทบาทของ

ผู้รับฟังโดยบทบาทที่แตกต่างกันจะทำให้มีวิธีการเสวนาที่แตกต่างกัน ทั้งวิธีการตั้งคำถาม วิธีการพูดเปรยๆ วิธีการอธิบายและหาเหตุผลประกอบโดยผู้ร่วมเสวนา แต่ละคนจะมีบทบาทสรูปกันเอง ไม่ว่าจะ เป็นประเด็นการวิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นต้นจะเห็นได้ว่า สภากาแฟ เป็นองค์กรหนึ่งที่ชุมชนสร้างพื้นที่ขึ้นมาเป็นลักษณะองค์กรที่ไม่เป็นทางการที่มีการใช้วิธีการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการด้วยเช่นกัน และที่สำคัญกิจกรรมที่เกิดขึ้นในวงสนทนาสภากาแฟ เป็นกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองอีกด้วย

## **2. ข้อค้นพบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชน ผ่านสภากาแฟในเขตเทศบาลตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช**

จากการวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชน ผ่านสภากาแฟในเขตเทศบาลตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

**การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง** เป็นวิธีที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตย ที่ง่ายและชัดเจนที่สุด เป็นการแสดงออกถึงความต้องการของประชาชนในการเลือกบุคคลที่จะเข้าไปทำหน้าที่ และใช้อำนาจแทนประชาชนทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

**การรณรงค์หาเสียง** เป็นเรื่องที่คุณลงสมัครควรทำ และเป็นเรื่องที่ประชาชนทั่วไปควรสนใจฟัง ผู้ลงสมัครจะใช้บุคลิก และความสามารถตลอดจนชื่อเสียงส่วนตัว เพราะจะทำให้ประชาชนตัดสินใจได้ว่าใครคือคนที่ตรงกับความต้องการของประชาชน ใครที่จะสามารถเป็นตัวแทนของเราในการออกเสียงในสภาได้ หากไม่มีการหาเสียง ประชาชนก็จะไม่รู้เลยว่า พรรคไหนสนับสนุนเรื่องอะไร และผู้สมัครให้ความสนใจที่จะแก้ไขปัญหอะไรบ้างในเขตพื้นที่

**การร่วมกิจกรรมของชุมชน** ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง ทั้งนี้ทั้งนั้นการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นเรื่องเศรษฐกิจ และเรื่องปากท้องก็เป็นเรื่องที่ต้องมาอันดับแรกเช่นกัน คือถ้ามีปัญหาเศรษฐกิจอาจจะต้องมุ่งไปที่เรื่องของการทำมาหากิน และอาจจะไม่สนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมหรือแสดงบทบาททางการเมืองซึ่งเป็นเรื่องยากที่จะให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมพร้อม ๆ กัน ส่วนใหญ่กิจกรรมของชุมชนจะจัดขึ้นตอนเช้า แต่จะมีบ้างสำหรับกิจกรรมผู้สูงอายุหรือกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม เช่น โรงเรียนผู้สูงอายุ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีวันลอยกระทง และแข่งเรือประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีวันสารทเดือนสิบ เป็นต้น ที่คนเข้ามามีส่วนร่วม

การติดต่อเป็นการเฉพาะ ผู้ติดต่อหรือผู้เตือนร้อน ได้ฟังพาหรือได้ขอความช่วยเหลือจากผู้นำชุมชน ซึ่งได้มาจากการเลือกตั้งท้องถิ่น ทำให้ประชาชนรู้จักการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้นำชุมชนหรือข้าราชการที่ได้รับคำร้องทุกข์หรือการขอความช่วยเหลือจากประชาชนจะเข้าใจปัญหาปากท้องหรือปัญหาในชุมชนมากขึ้น ซึ่งในส่วนของปัญหาที่ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากนครมาร้องทุกข์ มีดังต่อไปนี้ ไฟส่องสว่างทางเท้าชำรุด น้ำประปาไม่ไหลอ่อน น้ำประปาไม่สะอาด เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันการช่วยเหลือนั้นก็จะทำให้ประชาชนตระหนักและเข้าใจถึงประโยชน์ที่จะได้รับเกิดการตื่นตัวในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จันทนา สุทธิจारी (2544: 410) (อ้างถึงใน เยาวลักษณ์ จักรคำ, 2556: 8) .ได้ให้ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้ 1. เป็นกิจกรรมของประชาชนตามสิทธิที่กฎหมายกำหนด โดยเฉพาะสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง 2. เป็นการกระทำด้วยความสมัครใจของสมาชิกในสังคม เพื่อที่จะคัดเลือกผู้ปกครอง และมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะทั้งทางตรงและทางอ้อม กิจกรรมเหล่านี้ คือ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารทางการเมือง และยังมีลักษณะของความกระตือรือร้นทางการเมืองที่พิจารณาจากการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ การช่วยรณรงค์หาเสียง 3. เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสมัครใจของสมาชิกในสังคมการเมืองที่จะเลือกกระทำซึ่งมีจุดมุ่งหมายทั้งทางตรงและทางอ้อมที่ต้องการมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายหรือการดำเนินการของรัฐบาลในระดับชาติและระดับท้องถิ่น รวมทั้งอาจจะเป็นกิจกรรมง่าย ๆ เช่น การพูดคุยถกเถียงปัญหาทางการเมือง การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง หรือการสมัครรับเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชน เป็นต้น

### 3. ข้อค้นพบเกี่ยวกับปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชน

จากการศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนผ่านสภากาแฟในเขตเทศบาลตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคมมีส่วนทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลปากนคร มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันหลายรูปแบบ เช่น เพศ อายุ ศาสนา รายได้ อาชีพ ที่อยู่อาศัย มีวัฒนธรรมหรือประเพณีรวมถึงภาษา การละเล่นและอาหารการกินในชุมชน การรวมกลุ่มแบบอรุณัยของกลุ่มปฐมภูมิ มีการติดต่อกันแบบตัวถึงตัว สภาพแวดล้อมของท้องถิ่นและวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิมซึ่งคล้ายคลึงกัน ปัจจัยด้านจิตวิทยา การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจะเป็นไปได้อยู่ที่ผลตอบแทนหรือรางวัล และการยอมรับจากสังคม ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของการชื่อเสียงหรือโครงการในการหาเสียงที่เอื้อประโยชน์หรือให้

ประโยชน์แก่กลุ่มอาชีพหรือการทำมาหากินของประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนได้ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง การหาเสียงในชุมชนจะกระทำกันในรูปแบบของการเดินเข้าไปเยี่ยมเยียนในบ้านเรือนของประชาชนเพื่อแสดงให้เห็นถึงความใส่ใจ และเพื่อเป็นการง่ายในการชี้แจงนโยบายของตนเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ พร้อมกับรับฟังปัญหาและข้อเสนอแนะของชาวบ้านไปพร้อมๆกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของMacrosky(อ้างใน คำเกิง ลักษณะโยธิน, 2552: 21-22) ถึงลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือตัวแปร 3 ประการ คือ 1. ทางด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม หมายถึง สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ เชื้อชาติ ศาสนา และถิ่นที่อยู่อาศัย เป็นต้น 2.ทางด้านจิตวิทยา หมายถึง การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจะเป็นไปได้อยู่ที่ผลตอบแทนหรือรางวัล 3.ทางด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง คือ ระบบพรรคการเมือง ลักษณะการรณรงค์หาเสียง และประเด็นการหาเสียงหรือปัญหาทางการเมือง ระบบการเมืองถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญ จะแสดงบทบาทที่สำคัญ คือ บทบาทที่แสดงออกในลักษณะของอารมณ์ความรู้สึก และจะมีความรู้สึกคัดค้านหรือต่อต้านคนที่อยู่ต่างพรรค

#### **4. แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชน ผ่านสภากาแฟในเขตเทศบาลตำบลปากนครอำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช**

จากการศึกษาแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชน ผ่านสภากาแฟในเขตเทศบาลตำบลปากนครอำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ถ้าบุคคลใดมีความนิยมตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งในการแข่งขันทางการเมืองย่อมต้องการที่จะให้ผู้ที่ตนพอใจได้รับเลือกตั้ง ผู้ที่มีอายุมากหรือผู้อาวุโสมีแนวโน้มจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้มีอายุน้อยหรือคนหนุ่มสาว ฐานะทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์ต่อความสนใจทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมบัติ อารังธัญวงศ์ (อ้างใน คำเกิง ลักษณะโยธิน, 2552: 22) บทบาทของปัจเจกชน ต่อ การมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ดังนี้ 1.ปัจจัยความนิยมตัวบุคคลในการแข่งขันทางการเมือง ถ้าบุคคลใดมีความนิยมตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งในการแข่งขันทางการเมืองย่อมต้องการที่จะให้ผู้ที่ตนพอใจได้รับเลือกตั้งดังนั้น จึงมีความแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่มีได้นิยมในตัวบุคคลใดเป็นพิเศษ 2.ปัจจัยอายุ คือ ผู้ที่มีอายุมากหรือผู้อาวุโสมีแนวโน้มจะเข้าสังกัดพรรคการเมืองมากกว่าผู้มีอายุน้อยหรือคนหนุ่มสาว 3.

ปัจจัยฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม และการศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อระดับความผูกพัน  
ทางการเมือง 4.ปัจจัยเพศ โดยเฉพาะเพศชายจะมีจิตใจเกี่ยวข้องสัมพันธ์ทางการเมืองมากกว่าเพศ  
หญิงซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ที่ทำให้เพศชายเป็นเพศผู้นำในทุกๆด้าน ส่วน  
เพศหญิงถูกอบรมขัดเกลาให้เป็นผู้ตาม

### ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการเลือกศึกษาที่เลือกเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกสภากาแพต่อ  
ประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองเท่านั้น เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาถึง  
มุมมองของชุมชนผ่านการสนทนาในรูปแบบสภากาแพต่อการปฏิรูปการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม
2. ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนผ่านสภากาแพในเขตเทศบาลตำบล  
อื่น ๆ นอกเหนือจาก เทศบาลตำบลปากนคร

### บรรณานุกรม

ดุสิต หวันเหลี่ยม.(2550). วัฒนธรรมสภากาแพสังคมพหุวัฒนธรรม กรณีการพัฒนา

ประชาธิปไตยภาคพลเมืองสู่ความเป็นสังคมสมานฉันท์อำเภอท่าศาลา

จังหวัดนครศรีธรรมราช.มหาวิทยาลัยราชภัฏ, สาขาปรัชญา

ดวงสุตา ศรียงค์.(2560). แนวทางการเสริมสร้างประโยชน์ ☐ ของไทยในกรอบ  
ความร่วมมือเอเซีย.การค้นคว้าแบบอิสระหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร.  
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

ดำเกิง ลักษณะโยธิน.(2552). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล  
นครลำปาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง.

เยาวลักษณ์ จักรคำ.(2556). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลชมพู

อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ .สาขาวิชาการการเมือง  
และการปกครอง.

**ศิริมล เปี่ยมวิทยาคุณ** ศึกษาร่วมร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอเมือง .(2547) .

จังหวัดกำแพงเพชร สารนิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย

มหาเมฆกุฎราชวิทยาลัย

**อัคนัย ขวัญอยู่** ปัจจัยที่เอื้อให้เกิดการก่อกำเนิดนอกระบบที่เป็นธรรม : ทูตทางสังคม .(2560).

กรณีศึกษา คริวเรือนเกษตรกรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำกระเสี้ยว จังหวัดสุพรรณบุรี  
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาวิชาการวิจัยทางสังคม คณะสังคมวิทยา  
และมานุษยวิทยา.

**โอปอล์ ประภาวดี** ร้านน้ำชา .(2547) .: พื้นที่ ความหมายของคนเมืองนครศรีธรรมราช

กรณีศึกษาเขตเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราชสาขา .มหาวิทยาลัยศิลปกร .มานุษยวิทยา  
ภาควิชา มานุษยวิทยา .

**อำพร สุนทรตันสุข.**(2544) . การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพ

ชั้นสูงในจังหวัดขอนแก่นวิทยานิพนธ์ □.ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐ

ประศาสนศาสตร์ □

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น □.น.

**สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.** (2562). จุลสาร เขวชนกับการมีส่วนร่วมพัฒนา

ประชาธิปไตย, ค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2563 จาก

[https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament\\_parcy/ewt\\_dl\\_link.php?nid=48745&filename=mediabook](https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=48745&filename=mediabook)

**สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.** (2562). เสวนาหัวข้อ “การมีส่วนร่วมของ พลเมือง”

ในกิจกรรมยุวชนประชาธิปไตย รุ่นที่ ๑/๒๕๖๒ ค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2563 จาก

[https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament\\_parcy/ewt\\_news.php?nid=55815&filename=committee18](https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_news.php?nid=55815&filename=committee18)